

ВІДЗИВ
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Лешанич Світлани Євгеніївни
“Оцінка і прогнозування економічного потенціалу регіону”,
що представлена на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.03.05 – Розвиток продуктивних
сил і регіональна економіка

1. Актуальність обраної теми

Аналіз існуючих теоретичних концепцій економічного розвитку регіонів, а також існуючого стану практики управління регіональним економічним розвитком дозволив помітити нагальну необхідність розробки цілісної методики оцінки і прогнозування економічного потенціалу регіону, врахування якої в системі стратегічного планування та управління потенційно може забезпечити необхідний для сталого функціонування регіонів рівень економічного зростання. Слід зауважити, що існуючі на даний час розробки в переважній своїй більшості є спрямованими на комплексну оцінку потенціалу економічних систем значно нижчого рівня складності та ієрархії, аніж економічна система регіону.

На даному етапі першочерговим завданням регіоналістики є розробка науково-методичних підходів до проведення оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу розвитку регіонів України, в тому числі і економічного в розрізі його ключових складових. Кінцева мета подібних розробок є очевидною – розробка систем підтримки прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності управління регіоном як складною динамічною ієрархічно організованою системою.

Зважаючи на це, дисертація Лешанич Світлани Євгеніївни, в якій проводиться узагальнення існуючої практики оцінювання економічного потенціалу регіону, а також наводяться власні розробки в даному напрямі є актуальною, а її результати можуть стати основою для розробки систем підтримки прийняття рішень щодо моніторингу процесів формування та

діагностики рівня ефективності використання економічного потенціалу на рівні регіону.

Зважаючи на характер поставлених в роботі завдань, підбір методів, спрямованих на їх вирішення, а також рівень обґрунтованості висновків, дослідження Лешанич Світлани Євгеніївни можна вважати значимим науково-практичним внеском в постановку та вирішення задач оцінки, аналізу та моделювання економічного потенціалу регіону.

2. Наукова новизна отриманих в роботі результатів

Проведений аналіз дисертації дозволив ідентифікувати наступні наукові положення та результати, котрі містять елементи наукової новизни:

- розроблену комплексну методику оцінки і прогнозування економічного потенціалу регіону, результатом якої є оцінка величини економічного потенціалу регіонів в розрізі основних його складових, яка дозволяє оперативно оцінити динаміку розвитку економічних процесів без втрати значимої для прийняття управлінських рішень інформації. Отримані наукові результати ґрунтуються на комплексному застосуванні методів багатовимірного статистичного аналізу та нейронних мереж для вирішення поставлених задач;

- розвинуту на основі використання динамічних методів класифікації методику просторово-динамічної оцінки ефективності використання економічного потенціалу регіону, яка дала можливість провести як комплексну, так і локальну діагностику економічного потенціалу регіонів і тим самим ідентифікувати діагностичні класи регіонів за рівнем їх економічного потенціалу;

- розвинутий і удосконалений завдяки застосуванню методів багатовимірного статистичного аналізу методичний підхід до формування інформаційної бази показників економічного потенціалу регіону та його складових. Пропонована дисертантом новація, в тому числі завдяки застосуванню методу головних компонент дозволяє провести відбір

значимих для проведення аналізу показників, котрі характеризують економічний потенціал, а також оцінити рівень реалізації основних складових потенціалу розвитку регіону;

- удосконалені завдяки застосуванню нейромережових технологій методичні підходи до прогнозування величини економічного потенціалу регіону та його складових елементів. При цьому математичний апарат нейромережових технологій було адаптовано до моделювання та прогнозування економічного потенціалу регіону, зокрема, побудовано нейронну мережу з відстроченою затримкою для аналізу системи показників економічного потенціалу регіону з горизонтом прогнозування 3 роки;

- запропонований в роботі підхід до формування альтернативних стратегій економічного розвитку регіонів, в рамках якого передбачено виокремлення внутрішньоорієнтованої, інформаційно-інноваційної та зовнішньоорієнтованої стратегій.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані здобувачем на основі результатів проведених досліджень мають належне наукове обґрунтування і ґрунтуються на вивченні світового та вітчизняного досвіду оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу розвитку регіональних систем, зокрема його економічної складової.

Отримані в роботі результати ґрунтуються на застосуванні методів: контент-аналізу, порівняльного структурного аналізу, трендового аналізу, методів статистичного аналізу, агрегування, багатовимірних методів класифікації, методів дискримінантного аналізу, а також методів нейромережевого прогнозування.

Отримані результати отримано завдяки вивченню та аналізу законодавчої та нормативно-правової бази, матеріалів Державної служби статистики України, довідково-інформаційних видань, досліджень та

наукових публікації зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріалів науково-практичних конференцій та інформаційно-аналітичних матеріалів НДІ, установ, міністерств і відомств.

4. Стиль викладення дисертації та автореферату

Дисертаційна робота та автореферат дисертації, які подані на захист, характеризуються високим науковим та методичним рівнем. Матеріали дисертації та автореферату характеризуються логічною послідовністю викладу як теоретичних положень, так і практичних результатів проведених досліджень. Здобувач переконливо і обґрунтовано розкриває суть наукових ідей, положень та результатів, які виносяться на захист, вказуючи при цьому як на наукову цінність, так і практичну значимість пропонованих підходів.

Дисертація є завершеною працею, і відповідає усім вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій. Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

5. Відповідність автореферату змісту дисертації

Автореферат належним чином відображає зміст дисертації та її основні висновки. У авторефераті розкрито по суті основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь та суть новизни розробок та висновки.

Проведений аналіз автореферату дисертації дає всі підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України до наукових робіт такого типу. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Оцінка публікацій

Основні результати дослідження, котрі виносяться на захист опубліковані здобувачем в 10 наукових працях загальним обсягом 4,56 друк. арк., з них особисто Лешанич С.Є. належить 4,32 друк. арк., серед яких: 1 – у

виданні іноземної держави, 6 – у наукових фахових виданнях, та 3 публікацій за матеріалами конференцій.

Кількість наукових публікацій та їх обсяги відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 186 сторінках машинописного тексту. Матеріал дисертації ілюстрований 31 таблицею (з них 9 на 15 повних сторінках) та 45 рисунками (з них 1 на 1 повну сторінку). Список використаних джерел включає 170 найменувань.

За своїм обсягом та структурою робота відповідає встановленим вимогам до кандидатських дисертацій.

8. Значимість результатів здобувача для науки і практики

Результати проведеного дисертантом дослідження мають теоретичне та практичне значення. До результатів, що мають цінність з теоретичної точки зору можна віднести:

- уточнення сутності поняття «економічний потенціал регіону», а також запропоновані підходи до проведення дослідження особливостей формування та оцінки його складових;

- запропонований підхід до формування систему діагностичних показників економічного потенціалу регіону;

- розроблену комплексну методичку оцінки і прогнозування економічного потенціалу регіону.

Практичну цінність становлять наступні результати:

- розроблений методичний підхід до просторово-динамічної оцінки ефективності використання економічного потенціалу регіону;

- запропоновані напрями оптимізації управління економічним розвитком регіонів за рахунок підвищення ефективності використання їх економічного потенціалу.

Значимість результатів для науки і практики підтверджується відповідними документами. Зокрема, методичні положення та результати дисертації впроваджені в роботу Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації і знайшли своє відображення в процесі моніторингу реалізації Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2015 року та розробці Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року (довідка № 14/10 - 15 від 14.10.2015р.)

Теоретичні та методичні розробки дисертаційної роботи використані автором в навчальному процесі при викладанні курсів «Регіональна економіка», «Державне регулювання економіки», «Прогнозування соціально-економічних процесів» у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (довідка № 01-15/03/1460-1 від 16.09.2015 р.)

9. Зауваження, недоліки та дискусійні питання дисертаційної роботи

Зважаючи на позитивні наукові результати, отримані здобувачем в рамках проведених досліджень, можна виокремити наступні дискусійні положення, недоліки та зауваження:

1. в своїй роботі здобувач подає наступні оцінені трендові залежності: індексів промислового виробництва (рис. 2.2 на с.72), індексів сільськогосподарського виробництва (рис. 2.3 на с.74), зміни обсягів наданих послуг (рис. 2.4 на с.76), зміни коефіцієнта покриття експорту імпортом (рис. 2.5 на с.78) відповідно у вигляді лінійної, поліноміальної третього ступеня, лінійної, квадратичної залежностей. В даних конкретних випадках слід аргументувати вибір саме таких форм залежностей, а також вказати на методи, програмне забезпечення, за допомогою яких такий відбір проводився;

2. трактування здобувачем «засміченості» статистичних даних показників явища, коли окремі значення ряду істотно відрізняються від основного масиву даних є дискусійним. Подібну ситуацію швидше можна назвати явищем аномальності рівнів ряду. В якості формування сукупності показників, котрі характеризуватимуть економічний потенціал регіону чи окрему його складову більш доцільною і раціональною процедурою буде перевірка масиву факторів на предмет наявності мультиколінеарності;

3. на с. 106 дисертації здобувач пропонує величину економічного потенціалу регіону розраховувати як суму його чинників з урахуванням вагових коефіцієнтів за кожним з показників, не зазначаючи при цьому, як знаходити значення таких вагових коефіцієнтів чинників економічного потенціалу (формула (2.10) на с. 106);

4. в процесі формування матриці стандартизованих вихідних даних з урахуванням їх еталонних значень (с. 108) здобувачем не передбачено врахування можливого лінійного зв'язку між чинниками економічного потенціалу, що у випадку наявності такого зв'язку може вплинути на інтегральні оцінки потенціалу;

5. в п. 3.3 дисертації здобувач наводить значення складових та інтегральної оцінки економічного потенціалу Івано-Франківської області за внутрішньо орієнтованою стратегією (табл. 3.9 на с. 166), інформаційно-інноваційною стратегією (табл. 3.10 на с. 169), та зовнішньоорієнтованою стратегією (табл. 3.11 на с. 176) без вказання методики розрахунку відповідних значень.

Разом з тим, треба відмітити, що наведені вище зауваження суттєво не зменшують загальної наукової цінності дисертаційної роботи Лешанич С.Є.

10. Висновок по дисертації

Враховуючи відмічені зауваження, недоліки та дискусійні питання, можна підсумувати, що подана до захисту дисертація «Оцінка і прогнозування економічного потенціалу регіону» виконана на високому

науковому та професійному рівні. За структурою, змістом та характером вирішених задач, робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій. Дисертацію треба визнати завершеною працею, основні результати якої містять елементи наукової новизни і становлять практичну цінність. Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у зарубіжному виданні і матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Автореферат дисертації за своїм змістом і суттю викладених матеріалів повністю відображає основні положення дисертаційної роботи.

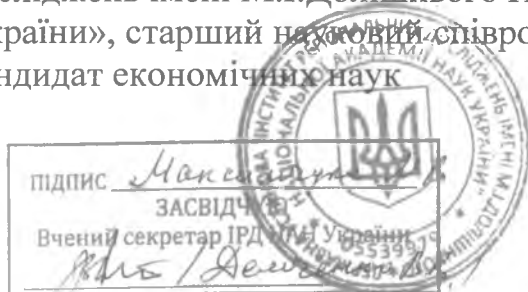
Даючи остаточну оцінку дисертаційної роботи Лешанич С.Є., треба зауважити, що вона присвячена дослідженню актуальної теми, характеризується належним теоретичним і практичним рівнем. Актуальність теми дисертації, рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, а також новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Перелік вирішених в роботі задач дозволяє зробити висновок, що дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05.

Вважаю, що автор дисертації, Лешанич Світлана Євгеніївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

старший науковий співробітник відділу
регіональної економічної політики
Державної установи «Інститут регіональних
досліджень імені М.І.Долішнього НАН
України», старший науковий співробітник,
кандидат економічних наук

М.В.Максимчук

